

Dobrý večer, dámy a pánové!

Dnešní naše společné setkání se nese ve znamení poděkování. Proč?

Blíží se konec roku, bilancujeme, děkujeme za to, že jsme přežili ve zdraví další rok, děkujeme za dary, jež nám přinesl. Lidé mého věku, nesoucí podle svérázného filozofa Josefa Fouska hrdý titul „Brigáda posledních nadějí“, děkují pokorně za každé nové ráno, řídíce se heslem „Ještě není tma, ale stmívá se“. Děkujeme i dopředu za to, že se narodí Spasitel. Nemá to s námi lehké a obávám se, že to s nimi bude stále horší a horší. Ale snad aspoň o Vánocích si uvědomíme, že víra, naděje a láska nejsou sprostá slova. Jistě mi dáte za pravdu, že vyslovením díky se zvláště v tomto čase adventním člověk stává trochu lepším, a když se jím nestává, alespoň má takový pocit.

Všichni víme, co je poděkování, přesto jsem se pokusil hledat definici. Věřte – nevěřte, nic jsem nenašel. Wikipedie – nic, na internetu naskočí reklamy na filmy a knihy, v jejichž názvu se sice objeví slovo „poděkování“, ale definice nikde, nic neřekne ani Ottův slovník naučný, a to je co říct, protože tam najdete taková hesla, o nichž jste ani netušili, že mohou existovat.

Já vím – existuje taková populární, řekl bych přímo školská definice: poděkování je, když někomu poděkujeme. Za takovou definici ovšem pěkně děkujeme.

Můžeme to třeba vyřešit následujícím složitým opisem, leč podle mne právně nezpochybnitelným.

Poděkování – to je proces, při němž jedna strana slovně nebo jiným způsobem (láhev lahodného moku, peníze, bonboniéra, balíček kafe nejvyšší jakosti, 50 čajových růží) vyjádří svůj kladný vztah ke straně druhé, jež nám nyní nebo v minulosti prospěla, prokázala nějakou službu nebo laskavost. Zároveň první strana straně druhé v podtextu říká, že se k ní bude rovněž chovat laskavě a bude se jí snažit prospívat.

Je taky těžké jednoznačně říci, odkdy se děkuje. V dávných a pro nás temných dobách se asi moc nepoužívalo slovní projevení díky, stačilo stisknout pravici – tu ruku, která držela zbraň, ale na tu chvíli zbraň přesunula do ruky levé, méně obratné, nebo ji dokonce odložila.

Já bych se odvážil říci, že první vyslovené díky patřily božstvům. A pak i Bohu jedinému. Deo gratias! Za ochranu, za přízeň, za vyslyšení proseb, za utišení nářků a žalu.

Ale žijeme dnes a dneškem, minulostí je už právě uplynulá vteřina.

Děkujeme dost?

Malé dítě neděkuje, nechápe, proč by mělo. Všichni se starají o jeho zdárný vývoj, chrání je, pečují o ně. Je to samozřejmost. Časem ovšem nastane příležitost seznámit děťátko se dvěma zázračnými slůvky: „prosím“ a „děkuji“. Každý rodič ví, jak těžká ta výchova je a že doma není ani rodič prorokem. Jednoho dne ovšem nastane okamžik, kdy každý Pepíček i každá Pepinka pochopí, jaké je místo oněch dvou slov.

Už slyším hlasy skeptiků: „Nebo taky nepochopí.“ Skeptici budou mít asi pravdu, někdo ta slova nezná ani v devadesáti.

Žijeme v době, která poněkud posunuje hodnoty, na něž jsme byli až dosud zvyklí. Posuďte sami: drzost je dneska „zdravé sebevědomí“, násilí je „efektivní řešení společenských problémů“, případně „mladická nerozvážnost“, hloupost je „nedostatek zkušeností“, nevzdělanost je „nezkreslený a přirozený pohled na svět“. Mám pokračovat dál? Jen se bojím, aby třeba „poděkování“ v rámci posunu hodnot nezmizelo úplně.

A i s tím adresátem poděkování je to možná trochu divné. Nevím, jak jste na tom vy, ale já mám pocit, že nejvíc se u nás děkuje sponzorům. I tady před vámi v sále mám trochu výčitky svědomí, nevím totiž, jestli náhodou někdo nesponzoroval tenhle večer a nebyl dosud jmenován. Takže – je-li tomu tak, buďtež vzdány díky neznámému příznivci.

Taky se díky vyjadřují poněkud jiným způsobem, než tomu bylo v dobách minulých. Rozhodně nemám v úmyslu hájit výrazy, které jsme si četli v knihách klasiků. Takové „Poníženě děkuju, vašnosto“ se opravdu do dnešní doby nehodí. Ani takové „Děkuju tisíckrát, jemnostpaní“ není nejpříjemnější. Zestručnili jsme svá sdělení. Říkáme „děkuju“, „díky“, „dík“, ba dokonce jenom pouhopouhé „d“. Nepíšeme totiž dopisy, tam bylo to pravé místo na květnatý sloh. Zkracuje se leccos: řekněte mi, kolikrát vám dnes někdo na váš pozdrav „Dobrý den!“ odsekl „Dobrej!“ a kolikrát jste dnes slyšeli „Nashle“...

Teď mě ovšem napadlo – a musím toho využít, že se i dnes vyskytne výraz „bohudík, bohudíky“, a to i zásluhou lidí, o jejichž niterném vztahu k Bohu lze s úspěchem pochybovat. Většinou to je ve spojitosti se zdravím. Vrátime se vyléčení z nemocnice, „bohudík“ jsme doma a „bohudík“ v pořádku. Taky je jakási reklama na pivo, která si chválí, že život je „hořkej, bohudík“, ale to je samozřejmě trochu jiná kapitola.

Ale abych se vrátil k oné četnosti poděkování. Děkujeme za ledacos, mnohdy ale necháváme bez díky činnosti, jež považujeme za jakousi povinnost vůči nám: na prvním místě mohu jmenovat péči rodičů, která někdy trvá i do hluboké dospělosti. Můžeme svoje možné výčitky uklidnit, jak nám reklama radí – předat bonboniéru Merci a všechno je O.K. Je to trochu málo. Bohužel když se nám opravdu v palici rozsvítí a zatoužíme někomu ze srdce poděkovat, bývá už mnohdy pozdě. Není už komu děkovat.

Děkovat se dá za ledacos. Určitě mi prominete, když vám teď ocituji několik veršů svého oblíbeného Jana Skácela, neboť i básníci děkují a my jsme překvapováni jejich prostými a jednoduchými poetickými nápady, které jim můžeme jen závidět:

Ulice

Ach komu poděkovat za tu ulici
vzpomeň si byla plná medu
a večer byl a chystala se noc
jak ze Shakespeara a o náповědu

se postarala nad věžákem hvězda
a Hamlet prošel kolem nás jak stín
a Ofélie v lipách utonula
a my jsme měli měsíc za leknín

když ptali jsme se komu poděkovat
za ulici a za tu náповědu
za to že lípy prudce voněly
a za noc těžkou jako plástev medu

Přemýšlím, jak celé to povídání vygradovat, jak ho vhodně ukončit.

Už to mám.

Chtěl bych vám všem moc poděkovat za to, že jste dnes večer vážili cestu až sem. A moc vám všem děkuju za trpělivost i za pozornost, ve které jsem po celou dobu svého povídání zoufale doufal.